

GRAFISKA YRKESNÄMNDEN

KVALIFIKATION
SCREENTRYCKARE

Kvalifikation

Screentryckare

Inledning

Screentryckare arbetar med att framställa trycksaker och dekor genom screentryckmetoden, en mångsidig teknik där färg pressas genom en finmaskig duk (screen) på olika material. Metoden används för allt från affischer, skyltar och textilier till industriella produkter som paneler, glas och elektronikkomponenter. Screentryck är särskilt lämpligt för tryck på oregelbundna former, tjockare material och vid behov av täckande färgskikt eller specialeffekter.

Yrkesrollen omfattar hela processen: att förbereda och spänna screenramar, applicera ljuskänslig emulsion, framställa schabloner från original, blanda färger, ställa in tryckutrustning och anpassa trycket efter materialets egenskaper. Arbetet kräver god färgkänsla, precision, materialkunskap och förmåga att hantera både manuella och automatiserade tryckpressar.

I den grafiska produktionskedjan fungerar screentryckaren som specialist på trycklösningar där offset eller digitaltryck inte är optimala, ofta i nära samarbete med formgivare, produktionsledare och efterbehandlare. Yrkesrollen kombinerar hantverkstradition med modern teknik, och i många fall används screentryck i kombination med andra tryckmetoder för att skapa unika visuella och funktionella resultat.

Kvalifikationen består av åtta delkvalifikationer:

- Grundläggande grafisk kunskap
- Grafiska begrepp och symboler
- Produktionsförståelse
- Produktionsmiljö och efterbehandling
- Underhåll och service
- Maskin och teknisk utrustning
- Material och färg
- Produktion

Kompetenskrav

Följande kompetenskrav ställs på kvalifikationen och relaterar till SeQF nivå 4.

Färdigheter

Screentryckaren kan:

- planera och utföra arbete med hänsyn till personsäkerhet samt med ett säkert och aktsamt handhavande av maskiner och utrustning inom grafisk produktion
- iordningställa maskin och utrustning för screenproduktion samt producera, kontrollera och åtgärda parametrar i produktionsprocessen enligt förekommande krav och kvalitetsstandarder
- kontrollera färgkvaliteten för olika material för att säkerställa rätt färgåtergivning under produktion samt rapportera avvikelser enligt rutin
- utföra daglig tillsyn och enklare underhåll av den tekniska utrustningen enligt givna instruktioner.

Ansvar och självständighet

Screentryckaren kan:

- kritiskt värdera arbetets utförande ur ett miljö- och säkerhetsperspektiv samt tillsammans med arbetsledning förebygga och åtgärda problem i produktionsmiljön
- självständigt planera arbetsupplägg, göra inställningar av maskin och utrustning samt producera trycksaker enligt arbetsorder

- självständigt värdera och ta ansvar för att kvaliteten i screenproduktionens olika moment säkerställs.

Kunskaper

Screentryckaren har:

- fördjupade kunskaper om hur krav inom hälsa, miljö, och säkerhet påverkar förhållningssätt och agerande i det dagliga arbetet som offsettryckare
- fördjupade kunskaper om produktionstekniska förutsättningar och tillämpning av metoder och system för beredning av offsetproduktion
- fördjupade kunskaper om produktionstekniker, maskiner, verktyg och övrig produktions-utrustning för offsetproduktion
- fördjupade kunskaper om material, färg och teknik för tryckning
- fördjupade kunskaper om produktionskvalitet och faktorer som påverkar en stabil produktionsprocess.

Delkvalifikationer Screentryckare

Kompetenskrav för yrkesrollen Screentryckare inom grafisk industri.

Innehåll

Kvalifikationen för Screentryckare omfattar följande åtta delkvalifikationer:

- Grundläggande grafisk kunskap
- Grafiska begrepp och symboler
- Produktionsförståelse
- Produktionsmiljö och efterbehandling
- Underhåll och service
- Maskin och teknisk utrustning
- Material och färg
- Produktion

Beskrivning av kompetenskrav

Kompetenskraven beskrivs i form av **Kunskap, Färdighet** samt **Ansvar och självständighet**.

I beskrivningen av kunskaper används tre aktiva verb för att beskriva kraven på kunskap enligt följande:

Nämna – känna till; veta vad som gäller och var man kan hämta ytterligare information och kunskap

Beskriva – faktakunskap; sådant man ska kunna utantill

Redogöra – förståelse; sätta saker i sitt sammanhang, förstå orsak och verkan, dra slutsatser

Grundläggande grafisk kunskap

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att kunna förstå och tillämpa grafiska format och färgsystem samt kunskap om funktion och arbetsuppgifter inom prepress.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- beskriva principer och tillämpning av grafiska format och de färgsystem som används i grafisk produktion
- redogöra för hur produktionstekniska förutsättningar påverkar val av färgsystem i en tryckprocess
- redogöra för funktion och tillämpning av produktionskorrektur för beredning av grafisk produktion.

Färdigheter

- använda korrektur, färgsystem och digitala grafiska format för att säkerställa kvalitet i beredning och produktion av grafiskt material.

Ansvar och självständighet

- självständigt granska korrektur samt utföra beredning av produktionsunderlag för grafisk produktion.

Grafiska begrepp och symboler

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens som omfattar grundläggande produktionstekniska förutsättningar samt grafiska begrepp och symboler som är grundläggande för grafisk produktion.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- beskriva begrepp, symboler, standarder samt förekommande miljömärkningar inom grafisk produktion
- redogöra för olika trycktekniker och dess tillämpning med avseende på material vid grafisk produktion
- redogöra för grundläggande principer för upphovsrättens innebörd och dess tillämpning vid grafisk produktion.

Färdigheter

- läsa och förstå information från svensk och engelsk dokumentation i den grafiska produktionsprocessen samt ta hänsyn till ställda krav på miljö och upphovsrätt vid produktion av trycksaker.

Ansvar och självständighet

- självständigt värdera och ta ansvar för att kvaliteten i den grafiska produktionsprocessens olika moment säkerställs, samt att kraven på upphovsrätt och miljö följs.

Produktionsförståelse

Syfte

Delkvalifikationen omfattar kompetens som beskriver grundläggande förutsättningar för en effektiv grafisk produktionsprocess samt kvalitetssäkring av produktion.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för den grafiska produktionsprocessens utformning samt vilka funktioner maskiner och verktyg fyller
- redogöra för förekommande kvalitetscertifieringar inom grafisk industri och vilka kvalitetsmål som de ska säkerställa
- beskriva grundläggande faktorer för en effektiv produktion inom grafisk industri
- beskriva ansvarsområden och arbetsuppgifter samt hur dessa samverkar inom grafisk industri.

Färdigheter

- tillämpa olika trycktekniker samt använda maskiner och övrig utrustning i grafisk produktion
- tillämpa förekommande kvalitetsledningssystem inom grafisk industri och följa dess styrdokument.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera och utföra arbete i grafisk produktion
- självständigt utvärdera produktionskvalitet i en grafisk produktionsprocess samt vid behov korrigera för optimalt produktionsresultat.

Produktionsmiljö och efterbehandling

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att förstå vad som krävs- och att kunna medverka till att skapa en stabil grafisk produktionsprocess.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för den grafiska produktionsprocessens olika omställningar och planering inför byte av jobb
- redogöra för olika efterbehandlingstekniker inom grafisk produktion samt vilken typ av efterbehandling som är lämplig för specifik produkt
- redogöra för hur klimatet påverkar materialets egenskaper och vilka förutsättningar som krävs för att skapa en stabil grafisk produktionsprocess.

Färdigheter

- planera och redogöra för effektiva omställningar samt utföra enklare efterbearbetning inom grafisk produktion
- reagera på produktionsresultatet och agera utifrån kännedom om kvalitetsfaktorer, t ex materialets egenskaper och yttre påverkan.

Ansvar och självständighet

- självständigt utvärdera produktionsresultat och tillsammans med arbetsledning förebygga och åtgärda problem i den grafiska produktionsmiljön.

Underhåll och service

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att kunna förstå och utföra operatörsunderhåll och service med målet hög tillgänglighet och störningsfri produktion inom grafisk industri.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för underhållets betydelse för hög tillgänglighet och störningsfri produktion inom grafisk industri
- redogöra för vilken typ av underhåll som normalt ingår i operatörens arbetsuppgifter.

Färdigheter

- läsa och förstå ett enkelt underhållsschema för grafisk industri samt genomföra operatörsunderhåll enligt plan
- i daglig drift inom grafisk produktion bedöma skick på maskin och utrustning samt vid behov åtgärda eller rapportera avvikelse.

Ansvar och självständighet

- självständigt ta ansvar för att utföra och dokumentera operatörsunderhåll inom grafisk produktion enligt plan för underhåll
- självständigt värdera uppkomna situationer vid grafisk produktion och i samarbete med behörig person initiera en åtgärd.

Maskin och teknisk utrustning

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att hantera och använda maskiner, teknisk utrustning och kemikalier inom screentryck på ett säkert och korrekt sätt. Den omfattar kunskap om screentryckets tekniker, maskintyper och processmoment samt förmåga att utföra inställningar, justeringar, rengöring och underhåll för att säkerställa en effektiv produktion med god tryckkvalitet.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för olika tekniker för färgåtergivning i screentryck, inklusive dekortryck, halvtonsraster och fyrfärg (CMYK) samt kan förklara deras respektive funktion
- redogöra för vanligt förekommande maskintyper och dess användningsområden vid screentryck
- redogöra för grundläggande hantering av färg och teknik för tryckning
- redogöra för screenprocessens grundläggande moment samt inställningar och underhåll av maskin för tryckning
- redogöra för problem som kan uppstå samt hur de kan åtgärdas före och under tryckning
- redogöra för de olika stegen för rengöring av ramar efter tryckning.

Färdigheter

- tillämpa säker arbetsmetod vid hantering av maskiner och teknisk utrustning enligt fastställda rutiner och säkerhetskrav.
- hantera och använda olika typer av maskiner och utrustning för screentrycksproduktion
- ställa och justera iläggare och arkavläggare samt justering av ram mot substrat/material
- utföra rengöring och enklare underhåll av maskiner och den tekniska utrustningen enligt givna instruktioner
- hantera och använda förekommande kemikalier enligt givna instruktioner.

Ansvar och självständighet

- självständigt kunna utföra förekommande arbetsmoment med maskiner och utrustning för screenproduktion samt justera relevanta parametrar för att optimera tryckkvaliteten.

Material och färg

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att hantera färgsystem och material i screentryck för att uppnå korrekt färgåtergivning och tryckkvalitet. Den omfattar kunskap om hur materialval påverkar färginställningar och resultat samt förmåga att förbereda, justera och kontrollera färger och tryckprocessen i enlighet med givna krav.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för förekommande färgsystem och hur de används för screentryck
- redogöra för hur materialet påverkar färginställningar vid tryck
- redogöra för hur kvalitet gällande en trycksaks färgåtergivning kontrolleras inför produktion.

Färdigheter

- utföra en bedömning av gjorda inställningar för tryck gentemot godkänt provtryck för att säkerställa rätt kvalitet och färgåtergivning inför produktionsstart
- självständigt ta fram och kalibrera/blanda extrafärger enligt färgskala (Pantone) inför screentryck, med hänsyn till materialval och tryckresultat.
- utföra kontroll av färgkvaliteteten för olika material vid screentryckning.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera arbetsupplägg utifrån arbetsorder samt kontrollera tryckprocessen och jämföra färgåtergivning vid en/flerfärgstryck från original till screentryckt material.

Produktion

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att planera och genomföra screentrycksproduktion så att resultatet uppfyller krav på kvalitet, funktion och färgåtergivning. Den omfattar kunskap om produktionsmoment och utrustning samt förmåga att hantera inställningar, genomföra kontroller, åtgärda problem och säkerställa ett effektivt arbetsflöde genom hela processen.

Kompetenskrav

Screentryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för grundläggande metoder för screentrycksproduktion
- redogöra för hur materialets egenskaper påverkar produktionsprocessen och val av maskin
- redogöra för arbetsmomenten i processen att ta fram en färdig screenram för tryckning
- redogöra för rakelns funktion och slipning vid screenproduktion
- redogöra för dukens funktion i tryckprocessen samt sambandet mellan dukens täthet, släpp och typ av material
- redogöra för tillvägagångssättet vid produktion av flerfärgstryck
- redogöra för faktorer som kan påverka upplagan (trycket) gällande färgåtergivning och hantering av trycksak vid efterbearbetning
- redogöra för vad som påverkar kostnaden för framställning av en screentrycksak
- redogöra för planering och genomförande av flerfärgstryck, inklusive passning, färgseparation och torkprocess.

Färdigheter

- utföra tryckfelsanalys och åtgärda förekommande problem, alternativt felanmäla problem till servicetekniker
- använda utrustning för att skära papper och annat tryckt material
- utföra kontroll samt vid behov byte av ram
- utföra inställningar av tryck och hastighet samt av pass vid flerfärgstryck
- kontrollera tryckets kvalitet, kalibrera relevanta parametrar/maskin samt åtgärda enklare avvikelser under pågående produktion.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera arbetsupplägg, göra inställningar av maskin samt producera en godkänd trycksak utifrån arbetsorder.